

Salvia nutans

Adonis hybrida

Tatársánc

(Pusztaföldvár)

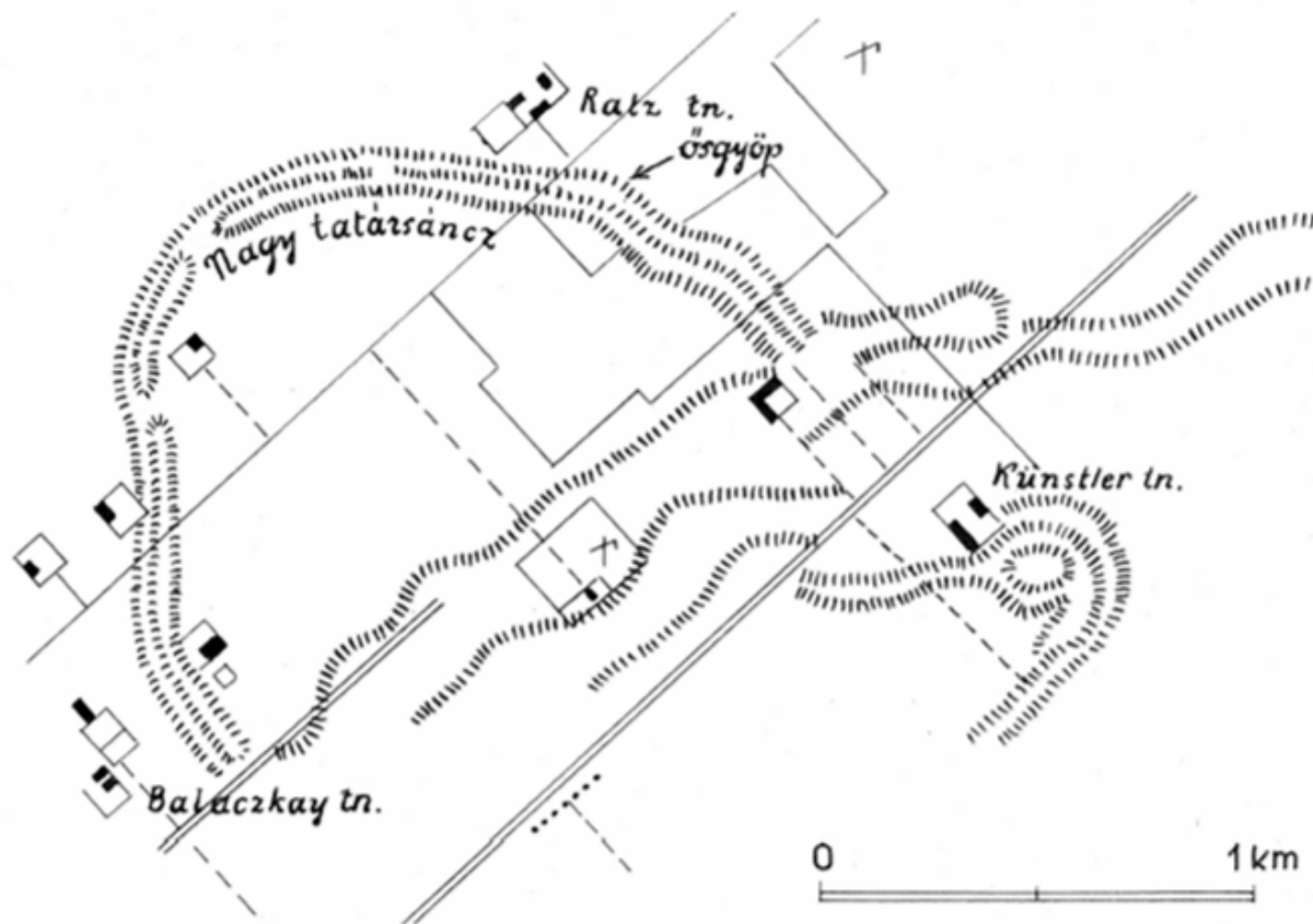
A falu délkeleti határszélén található a Kis- és a Nagy-Tatársánc.

Teljes hossza 3 km, átmérője 1800 m.

Az 1939-ben végzett ásatások alapján feltételezik,
hogy a ketős földsáncból és vizesárokból álló erődítés,
a bronzkor vége felé, Kr.e. VIII-V. században épült,
egy ősfolyó feletti természetes magaslaton.

Feltehetően az avarok építették a kelta,
vagy szkíta törzsek elleni védelem céljára
(nevével ellentétben tehát építése nem a tatárjáráshoz kapcsolódik).

Eredeti magassága 2-2,5 m, a vizesárok szélessége 25-35 m,
mélysége szintén 2-2,5 m lehetett.

3. A Tatársánci ősgyep

Pusztaföldvár, Hungary

Pusztaföldvár

Újfalu

Tatársánc

Szőlőspusztá

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 DigitalGlobe
© 2010 GeoCentre Consulting

elev 88 m

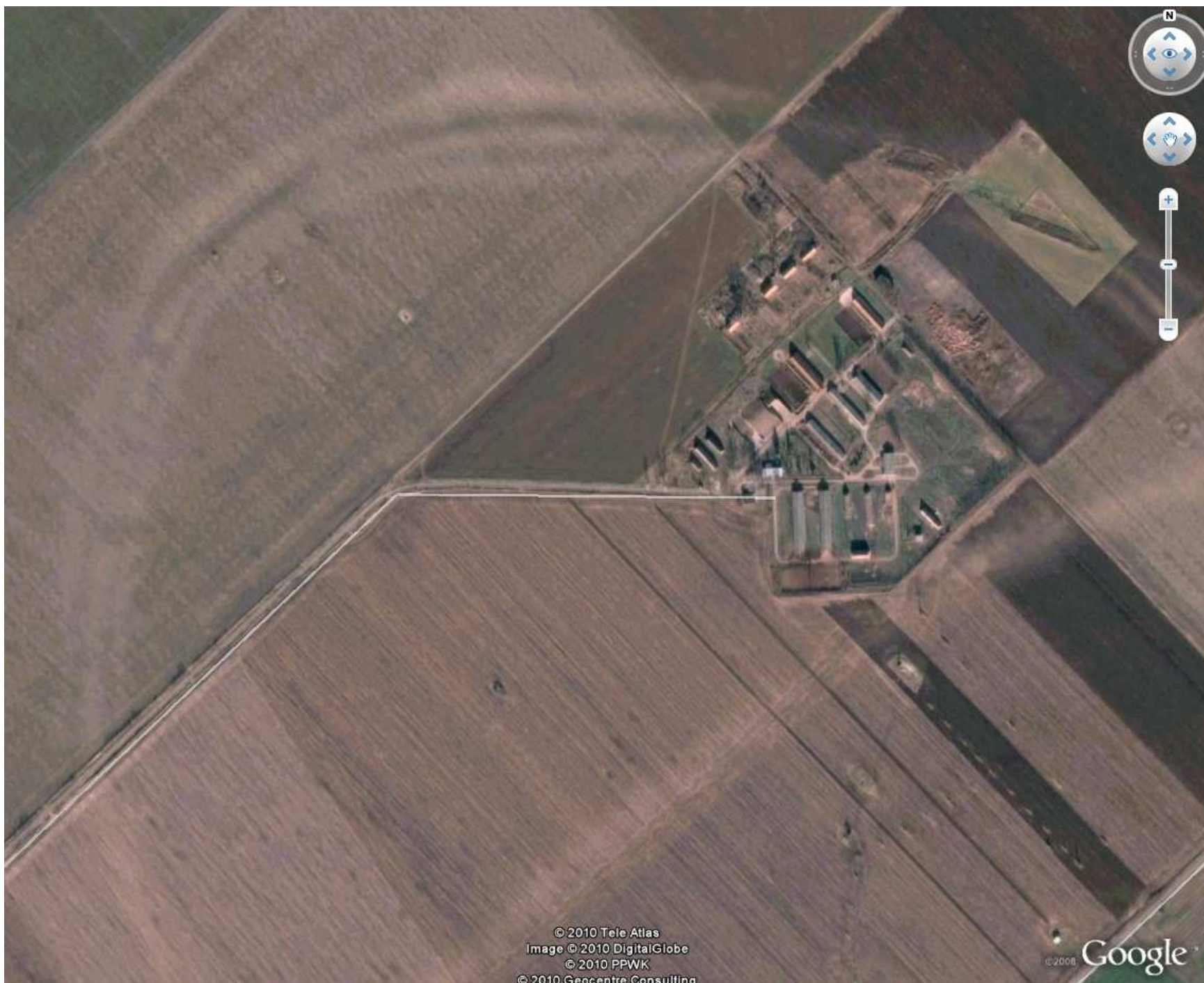
Dec 9, 2006

Google

Eye alt 7.41 km

46°29'25.09" N 20°46'38.31" E

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 DigitalGlobe
© 2010 PPWK
© 2010 Geocentre Consulting

© 2008 Google

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 DigitalGlobe
© 2010 PPWK
© 2010 Geocentre Consulting

© 2008 Google

46°30'40.50" N 20°46'20.64" E

elev. 87 m

Dec 9, 2006

Eye alt. 875 m

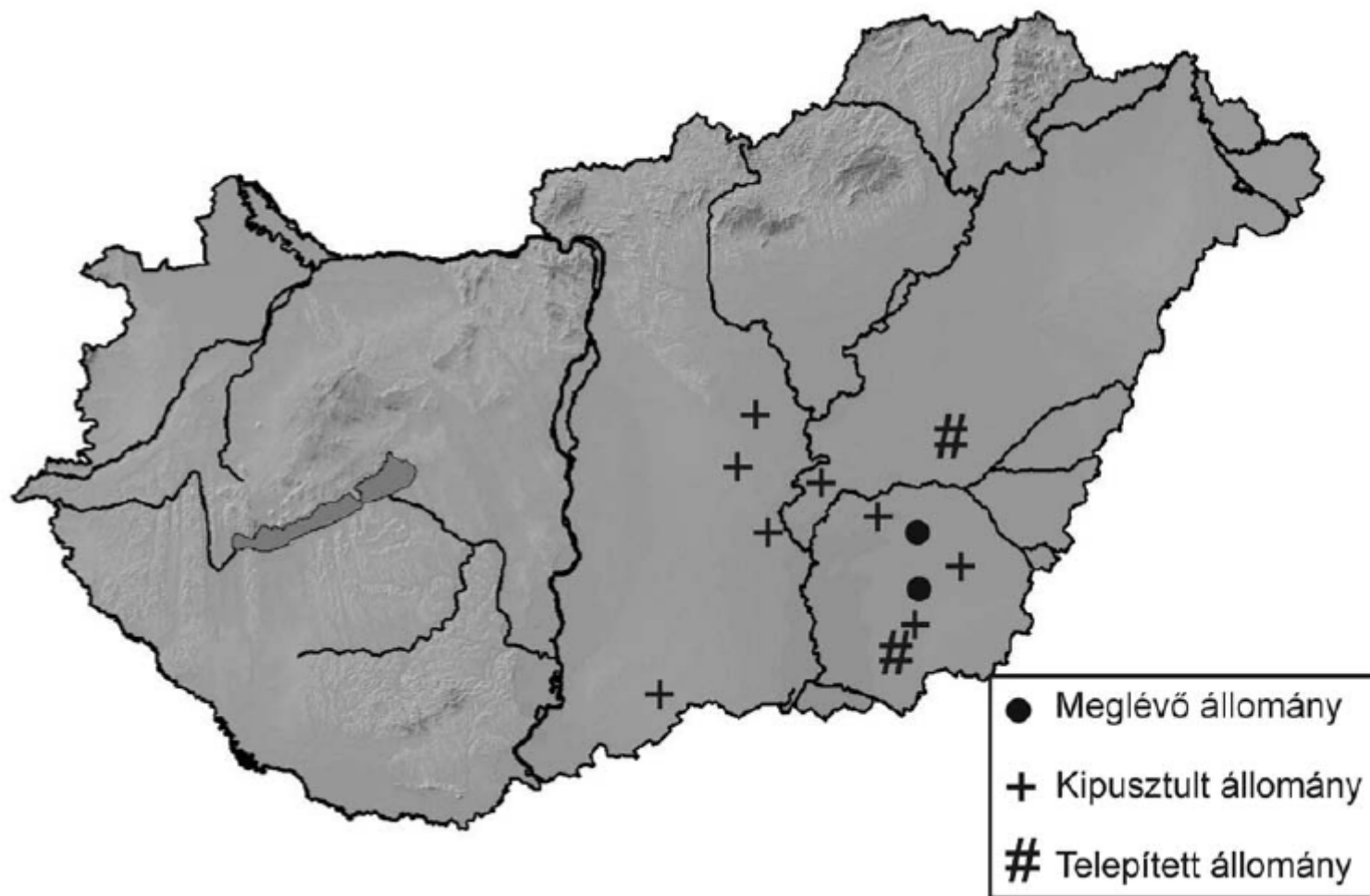

Bókoló zsálya, kónya zsálya
(*Salvia nutans*)

Salvia nutans előfordulások

Csorvás

Az erdélyi héricset (*Adonis x hybrida*) Kárpát-medencei reliktumendemizmusnak tartják, mely a posztglaciális sztyeppklíma idején, a területen valószínűleg előforduló volgamenti hérics (*Adonis volgensis* Stev.) génállományát őrzi (NÉMETH 1990, SIMON 1992).

1935 áprilisában a növény kora tavaszi feltűnő virágaira Herkner Zoltán vasúti főmérnök figyelt fel, miközben a vonatról nagy sárga virágú növényeket vett észre Csorvás és Orosháza között. Felkereste a termőhelyet, majd néhány példányt elküldött a Magyar Nemzeti Múzeum növénytarába Jávorka Sándor akadémikusnak, aki a dél-orosz, nyugat-szibériai sztyeppékről ismert volgamenti héricsnek azonosította a fajt. A felfedezés idején, csak Csorvás község határában 15 helyen vált ismeretessé, összesen 482 tő.

Dr. Kiss István a Szegedi Tanárképző Főiskola Növényteni Tanszékének professzora javasolta a faj védetté nyilvánítását és vállalta a védelem tudományos felügyeletét.

A taxon genetikájával, mikroevolúciójával és nevezéktanával Szabó T. Attila foglalkozott a legrészletesebben (SZABÓ 1972-74, 1977, 1978), és ő értelmezte újra a taxonra alkalmazott korábbi tudományos nomenklaturát. Mindazonáltal a csorvási növény taxonómiai hovatartozása mind a mai napig vitatott. Eddig még nem végezték el azokat a genetikai és molekuláris biológiai vizsgálatokat melyek - a kolozsvári hibrid populáció példájára - a taxonómiai helyzet tisztázását segítenék (SZABÓ 1978, 1972-74). Ez azért is fontos lenne, mert a két állomány több sajátosságban is eltér.

A valamikor nagy kiterjedésű alföldi löszgyepek feldarabolódásával, eltűnésével az erdélyi hérics is jelentősen visszaszorult. Az 1970-es évekre a kipusztulás közelébe került. Ekkor – Magyarországon első növényfajként – védetté nyilvánították. A jogi védelemnek, majd a természetvédelmi beavatkozásoknak köszönhetően a faj egyedszáma jelentősen gyarapodott. Ez a megnövekedett egyedszámú populáció azonban egyre csökkenő kiterjedésű, jelentősen veszélyeztetett termőhelyen él.

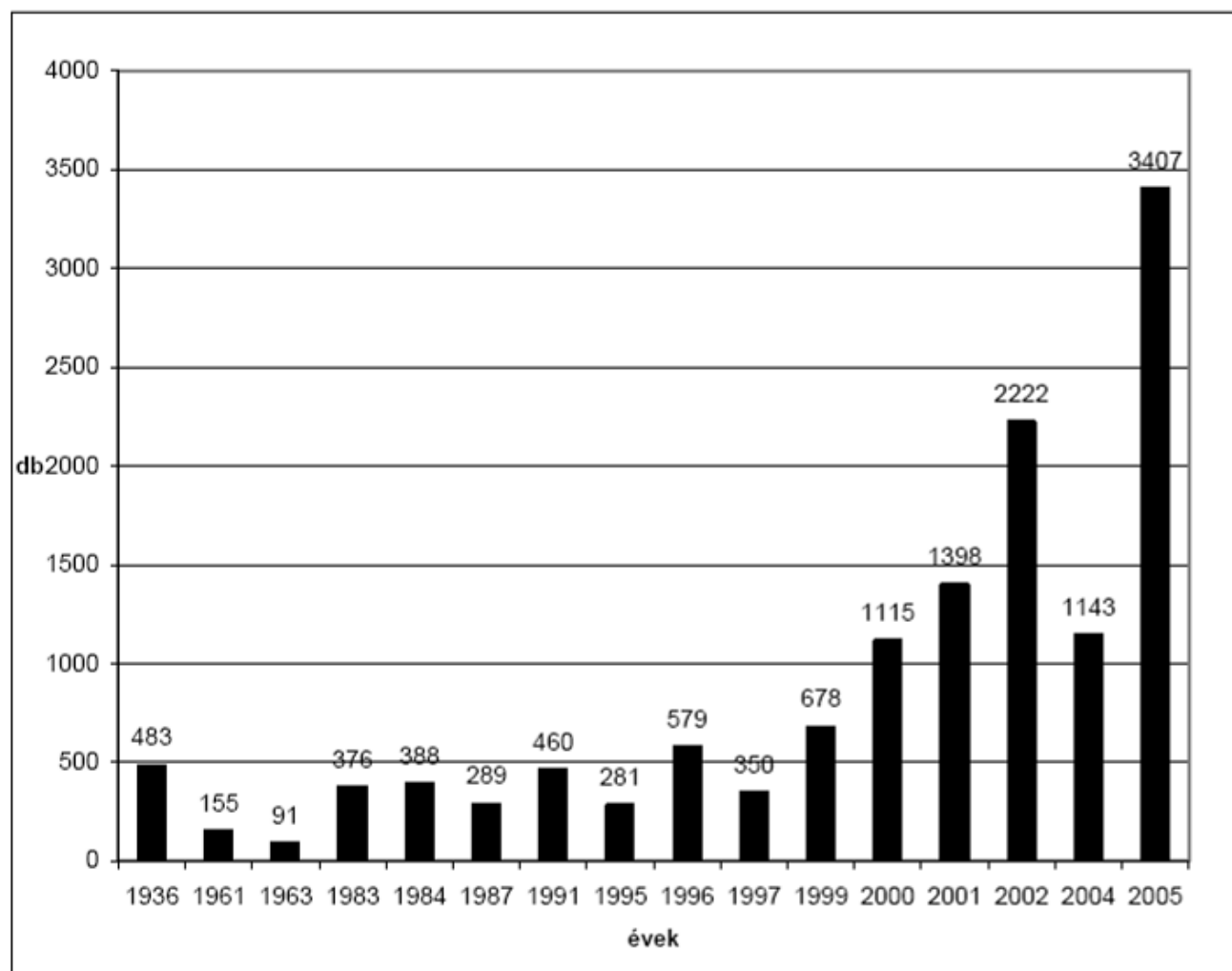
Az **erdélyi héric** (*Adonis x hybrida*) a magyar flóra egyik leginkább veszélyeztetett faja. A szakirodalom a növény helyzetét szinte reménytelennek tartja, mert a populáció mérete kicsi és a termőhely nehezen védhető. A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság (a továbbiakban: KMNPI) az erdélyi héric állományának fenntartása érdekében 1999-ben nagyarányú kutatómunkába kezdett. A növény áttelepítésére és szaporítására tett kísérletek sikerrel jártak.

A csorvási populáció mérete a hetvenes évek mélypontját követően a védetté nyilvánítás hatására növekedésnek indult. A kilencvenes évek elején az egyedszám már meghaladta a 400 tövet. Az 1999-ben elkezdett aktív természetvédelmi beavatkozásoknak köszönhetően az egyedszám jelentősen megnőtt. 2002-ben 2222 fő előfordulását regisztrálták a területen. Az egyedszám öröndetes növekedésével ellentétes folyamat a termőhely kiterjedésének csökkenése, amely ma az egyik legsúlyosabb veszélyeztető tényező. Ezért a legfontosabb feladat Csorváson a védett terület kibővítése.

A csorvási termőhely kedvezőtlen elhelyezkedése miatt sürgető feladat volt a növény szaporításának megoldása és új helyre telepítése. Ki kellett dolgozni a magról való szaporítás módszerét, amelyre vonatkozóan eddig nem rendelkeztek ismeretekkel. Meg kellett vizsgálni az idős növények átültetésének lehetőségeit. Megfelelő területet kellett találni az erdélyi héric áttelepítésére.

A 2000-ben elkezdődött szaporítási és áttelepítési kísérlet eredményeként 2003-ra sikerült kidolgozni a szaporítás technológiáját és egy mintegy 200 töves új állományt létrehozni Ecsefalva határában, a KMNPI területén. A továbbiakban nyomon kell követni az áttelepített növények sorsát, és ha szükséges a tapasztalatok birtokában módosítani a szaporítási és telepítési technológiát.

1. ábra. Az erdélyi hérics csorvási állományának alakulása 1936 és 2005 között.

A számolást végezték: 1936, 1961, 1963: KISS ISTVÁN, 1983, 1984: KÓSA FERENC, 1987, 1991: KERTÉSZ ÉVA, 1995: VIRÓK VIKTOR, 1996: DOMÁN EDIT, KAPOCSI JUDIT, 1997: MOLNÁR ZSOLT, 1999, 2000: JAKAB GUSZTÁV, RÖFLER JÁNOS, 2001: JAKAB GUSZTÁV, MESTERHÁZY ATTILA, 2002: JAKAB GUSZTÁV, BOTA VIKTÓRIA, 2004: BOTA VIKTÓRIA, 2005: BOTA VIKTÓRIA, SALLAINÉ KAPOCSI JUDIT

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 DigitalGlobe
© 2010 PPWK
© 2010 Geocentre Consulting

© 2008 Google

46°36'31.09" N 20°48'55.75" E

elev 87 m

Dec 9, 2006

Eye alt 4.93 km

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 DigitalGlobe
© 2010 PPWK
© 2010 Geocentre Consulting

© 2008 Google™

46°36'38.48" N 20°48'44.69" E

elev 86 m

Dec 9, 2006

Eye alt 2.06 km

Adonis x hybrida Wolff ex Simonk. Erdélyi hérics
(*Adonis transsylvanica* Simonov)
A. volgensis x *A. vernalis* állandósult hibridje

Csorvás
2010. 04. 12.

NEMZETI
PARK

ŐVJA, VÉDJE
A TERMÉSZET
ÉRTEKEIT!

Ecsegfalva

Vinga - Románia

Adonis vologensis Stev.
Adonis Walziana Simk.
Adonis hybrida Wolff.

Kolozsvár – Szénafüvek
2010. 04. 14.

